

радянських учених сьогодні застаріла, а окремі з них не були належним чином обгрунтовані.

До найбільш поширених аксіоматичних положень, успадкованих з радянських часів вченими багатьох країн пострадянського простору, є те, що організація ОРД складається з таких елементів як: 1) вивчення, аналіз та оцінка оперативної обстановки на об'єкті обслуговування; 2) розстановка сил, засобів оперативними підрозділами; 3) планування оперативно-розшукової діяльності; 4) взаємодія оперативних підрозділів між собою та з іншими підрозділами правоохоронного органу, центральними органами виконавчої влади; 5) контроль виконання запланованих заходів.

Список використаних джерел

1. Елинский В. И. Основы методологии теории оперативно-розыскной деятельности : [моногр.] / Елинский В. И. – М. : Изд. Шумилова И. И., 2001. – 228 с., с. 194.

2. Погорецький М. А. Поняття організації оперативно-розшукової діяльності / М. А. Погорецький, В. П. Шеломенцев // Кримський юридичний вісник. – 2010. – № 1 (8), ч. 1. – С. 33–39.

Кучер Олексій Володимирович,
здобувач Луганського державного
університету внутрішніх справ
ім. Е.О. Дідоренка, адвокат

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ СТАТУС ЗАХИСНИКА ЗА ЧИННИМ КПК УКРАЇНИ

Розбудова правової держави неможлива без належного функціонування правових інститутів, діяльність яких спрямована на захист прав і свобод людини. Одним із таких є адвокатура, на яку відповідно до ст. 131-2 Конституції України покладено реалізацію важливих функцій – здійснення представництва іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення.

Процесуальний статус захисника як учасника кримінального провадження залишається дискусійним питанням. Адже у середовищі як теоретиків, так і практиків немає одностайного сприйняття відсутності у нормах Кримінального процесуального кодексу України 2012 року (далі – КПК України) чітких приписів та конкретизацій щодо обсягу прав та обов'язків адвоката-захисника.

Так, Т. Г. Фоміна вважає, що захисник є самостійним учасником кримінального провадження й виконує важливу конституційну функцію – забезпечення права на захист. Саме тому, захисник, як і інші учасники кримінального провадження, на її думку, повинен мати окремий процесуальний статус, чітко визначений в окремій статті КПК України [1, с. 36].

На думку С. Є. Абламського, слід узгодити положення КПК України із відповідними нормами Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 р. № **5076-VI**, зокрема шляхом доповнення КПК України окремим положенням, в якому доцільно закріпити чіткий перелік прав та обов'язків захисника у кримінальному провадженні [2, с. 52].

Іншої точки зору притримується ряд науковців, які вважають правильним те, що в КПК України відсутня окрема стаття, в якій були б перелічені права захисника. Стверджується, що такий стан речей, очевидно, зумовлений необхідністю уніфікації юридичних процесів, бо в адміністративному, господарському та цивільному процесуальному законодавстві також відсутні окремі статті, які б передбачали процесуальні права адвоката – представника певної сторони, але це «не стало причиною для заяв адвокатів, що вони не мають прав у відповідних провадженнях» [3, с. 202].

Відмітимо, що згідно ч. 4 ст. 46 КПК України захисник користується процесуальними правами підозрюваного, обвинуваченого, захист якого він здійснює, крім процесуальних прав, реалізація яких здійснюється безпосередньо підозрюваним, обвинуваченим і не може бути доручена захиснику, з моменту надання документів, передбачених статтею 50 цього Кодексу, слідчому, прокурору, слідчому судді, суду.

Зазначена норма (аналогічно до ст. 64 Цивільного процесуального кодексу України, ст. 61 Господарського процесуального кодексу України, ст. 60 Кодексу адміністративного судочинства України) наділяє адвоката широким комплексом прав, які має підзахисний відповідно до кримінального процесуального законодавства, зокрема щодо збирання та подання доказів.

Так, у ч. 3 ст. 93 КПК України встановлено порядок збирання доказів стороною захисту:

- витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових та фізичних осіб речей, копій документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій, актів перевірок;

- ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій;
- здійснення інших дій, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів.

Незважаючи на наявність імперативної норми про те, що збирання доказів здійснюється сторонами кримінального провадження, потерпілим, представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, у порядку, передбаченому цим Кодексом (ч. 1 ст. 93 КПК України), адвокат-захисник має «більше» повноважень (прав) щодо збирання та подання доказів.

По-перше, згідно з кримінальним процесуальним законом у збиранні доказів сторона захисту не обмежена тільки способом і порядком, передбаченим КПК України (передбачена можливість «здійснення інших дій, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів»).

По-друге, згідно ст. 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» під час здійснення адвокатської діяльності адвокат має право вчиняти будь-які дії, не заборонені законом, правилами адвокатської етики та договором про надання правової допомоги, необхідні для належного виконання договору про надання правової допомоги.

Натомість сторона обвинувачення обмежена тільки порядком, передбаченим кримінальним процесуальним законодавством (ч. 2 ст. 93 КПК України).

Крім того, «перевагою» захисника є передбачене п. 9 ч. 3 ст. 42 КПК України право брати участь у проведенні процесуальних дій. За наявності відповідного клопотання та у разі його задоволення указане право кореспондує слідчому, прокурору обов'язок здійснювати виклик адвоката кожного разу для участі у проведенні слідчих та інших процесуальних дій.

Окремо слід зауважити, що відповідно до чинних положень КПК України сторона захисту при збиранні доказів фактично не наділена правом проводити слідчі (розшукові) дії, негласні слідчі (розшукові) дії та інші процесуальні дії, оскільки це виключна компетенція слідчого, прокурора та оперативного підрозділу (за дорученням слідчого або прокурора).

Проте кримінальним процесуальним законом адвокату надано право:

- отримувати від учасників кримінального провадження та інших осіб за їх згодою пояснення (ч. 8 ст. 95 КПК України). Останні не є процесуальним джерелом доказів, однак в подальшому сторона

захисту має повноваження ініціювати питання про допит таких осіб в якості свідків;

- звернутися до слідчого судді, суду з клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів (ч. 1 ст. 166 КПК України) – що дає легальну можливість отримати доступ до оригіналів необхідних документів хоч і тимчасово;

- звернутися до слідчого судді, суду з клопотанням про залучення експерта (експертної установи) для проведення експертизи (ч. 1 ст. 242 КПК України) – вирішується питання проведення незалежної експертизи, наприклад, за наявності підстав вважати упередженою експертизу, призначену за клопотанням сторони обвинувачення.

Крім того, у КПК України закріплено можливість ініціювати проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій шляхом подання слідчому, прокурору відповідних клопотань, які повинні бути розглянуті в строк не більше трьох днів з моменту подання.

До того ж гарантією дотримання прав сторони захисту, яка здатна убезпечити від необгрунтованої відмови від задоволення клопотання, є право оскаржити слідчому судді постанову слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій (ч. 3 ст. 93 КПК України).

Наведені вище передбачені КПК України процесуальні можливості захисника засвідчують цілковиту відсутність потреби у виокремленні в окрему статтю положень щодо прав та обов'язків захисника. Вичерпний перелік останніх створить штучні перепони у «творчій діяльності» адвоката під час надання правничої допомоги – захисту від кримінального обвинувачення. Чинна регламентація правового статусу адвоката у кримінальному провадженні може бути доповнена лише положеннями, які розширюють реальний обсяг повноважень захисника у кримінальному процесі.

Список використаних джерел

1. Фоміна Т. Г. Забезпечення слідчим процесуальних прав підозрюваного : монографія. Харків, 2014. 232 с.

2. Абламський С. Є. Процесуальний статус захисника за КПК України: проблеми регламентації та шляхи їх удосконалення. *ScienceRise: Juridical Science*. 2018. № 1 (3). С. 49–54.

3. Янович Ю. П. Функціональне призначення захисника в кримінальному провадженні. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право*. 2013. № 1082. Вип.

Кочат Катерина Миколаївна,

здобувач ступеня вищої освіти магістра
за спеціальністю «Право» Національної
академії внутрішніх справ

ОКРЕМІ НАПРЯМИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

З набранням чинності Закону України «Про Національну поліцію» розпочався процес зміни репресивної моделі правоохоронних органів на демократичну з метою захисту прав, свобод і законних інтересів громадян, забезпечення публічної безпеки і порядку, надання послуг у правоохоронній сфері.

Тотальне «перезавантаження» правоохоронної системи на демократичний сервісно-орієнтований вектор розвитку з урахуванням вимог міжнародних стандартів та національних інтересів, потребує на даний момент перегляду функцій, завдань, принципів, методів та форм діяльності уповноважених державних органів правопорядку, розроблення та впровадження інноваційних адміністративно-правових інструментів в їх роботу, спрямованих, передусім, на забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку.

Особлива увага з боку органів Національної поліції приділяється запровадженню кращих європейських практик із забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення мирних зібрань. На сьогоднішній день, з упевненістю можна говорити про запровадження методології скандинавської моделі, яка зараз широко використовується в багатьох країнах ЄС, базується на вивчені психології натовпу, комунікації та заходах деескалації протесту [1].

Досить успішним у сфері здійснення превентивної діяльності є досвід діяльності поліції Грузії, який в нашій державі був прийнятий за взірцем при розробці напрямків реформування органів внутрішніх справ. Законом «Про поліцію» визначені такі функції поліції як захист прав та свобод громадян, майна, попередження, розкриття злочинів та інших правопорушень, здійснення досудового розслідування, захист державного кордону, аналіз та розробка стратегії та заходів боротьби зі злочинністю, здійснення дозвільної, ліцензійної та реєстраційної